

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

E E N S T I L L E , Z W A R T E V O G E L

1990
K A R E L V E R L E Y E N

Toneelstuk in vijf bedrijven

Het OPVOERINGSRECHT wordt verkregen na aankoop van
minstens ACHT exemplaren bij de uitgever en betaling
van de verschuldigde auteursrechten aan :

S.A.B.A.M.

Aarlenstraat 75 - 77

1040 BRUSSEL

Toneelfonds J. Janssens P.V.B.A.

Kruikstraat 14
2000 Antwerpen

03/ 239.12.20

PERSONAGES

GOVEN : prins van Illitra. Jongeman, 20 jaar.

NONSABER : raadsheer van de prins, ernstig, streng.

ACORAZON : wapenmeester van de prins.

DINERO Y BASTA : sluw, compromissen zoekend.

KURIELSON : blinde, oude man.

QUERIDA : kamenier van Dona Maria. Vriendin van Goven en even oud als hij.

DONNA MARIA : moeder van Goven.

TONTO : Nar.

KNECHT & GEVANGENE

SOLDAAT & BEUL

Deze twee rollen kunnen door telkens 1
persoon gespeeld worden.

DECOR

Achterwand, het toneel is verdeeld in :

1. boog die toegang tot het domein van de prins suggereert.
Vóór de boog staat een rustbank. Dit alles links vanuit de zaal.
2. Midden: cel met traliedeuren en bruis.
3. Rechts de troonzaal: een verhoging met enkele trappen. Op de verhoging staat de troonzetel met hoge leuning.

LICHT

Elk van de drie delen moet voor bepaalde scènes afzonderlijk kunnen belicht worden. Bij bepaalde tonelen die speciaal belangrijk zijn voor het begrijpen van het stuk of tonelen die zich gelijk met andere afspelen, kan gebruik gemaakt worden van scherp blauw licht.

KLEDIJ

Hetzij 16de eeuw, hetzij tijdloos in tabbaard.

MUZIEK

Het lijkt wenselijk om ook door muziek bepaalde scènes nog sterker te doen overkomen. Bepaalde personages als de prins, de nar, Kuriëlson en de raadsheren mogen trouwens een soort kenwijsje hebben. Het zal de overgang van een naar ander vaak nuttig ondersteunen.

EERSTE BEDRIJF

Licht aan op de poort. Van links komt, voor zich uit tastend met een stok, de oude Kuriëlson aan. Hij heeft een reistas over de schouders.

KURIELSON: (houdt stil in de poort. Heft z'n hoofd) Vreemd ! Vreemd ! Sedert ik de grens van Illitra over ben, heb ik niemand meer ontmoet. (Draait hoofd snel naar poort) Wat was dat ? Een vluchtend dier ? Ik...het leek wel of het jankte van de pijn ?

PRINS: (in jachtkostuum. Rent door de poort. Botst tegen Kuriëlson op. De oude man valt. Tas op de grond open) Waar is het nu ? Au ! Kijk toch uit ! (staat op) Wie ben jij ?

KURIELSON: (krabbelt tastend overeind) Dit is een vraag die ik net zo goed had kunnen stellen. Wil je me mijn tas geven ?

PRINS: (raapt de tas op en kijkt er in tussen heel nieuwsgierig in) Hier ! Je hebt niet op mijn vraag geantwoord.

KURIELSON: Mijn naam is Kuriëlson. (tast naar de tas) Maar een naam zegt heel weinig. En mijn stok ? Waar is mijn stok ?

PRINS: (bekijkt de man aandachtig) Stok ? Warempel, je bent blind !

KURIELSON: (lacht zachtjes) Dat heb je goed gezien, jongeman. Ik ga inderdaad tastend en zoekend door het leven. En daarbij heb ik die stok nodig. Hij is mijn lange, houten wijsvinger.

PRINS: (raapt stok op en geeft hem aan de oude man. De tas houdt hij nog altijd vast) Hier ! (scharrelt weer in de tas en haalt er een boek uit) Wat is dit ?

KURIELSON: (luistert) Mag ik mijn tas, alsjeblieft ? En als je me wat vraagt, moet je heel duidelijk zijn.

PRINS: Het is rechthoekig, nogal zwaar en het zat in je tas. (geeft de tas, maar blijft naar het boek kijken)

NAR: (komt onverwacht uit de poort, grist het boek uit de handen van de prins en gooit het in de lucht) Het kan ook vliegen. (het boek valt. De nar volgt het met de ogen) En vallen !

PRINS: Tonto ! Jij idiote nar !

NAR: Morgen, hoogheid. Goede jacht gehad ?

KURIELSON: Mag ik mijn boek ook ? Ik geloof dat het nou op de grond moet liggen. Tenminste als alle wetten van de natuur nog opgaan.

PRINS: (raapt het boek op, net als ook de nar zich bukt. Ze stoten hun hoofd) Au ! Mijn hoofd ! Stommeling !

NAR: Als gewone kereltjes als ik wat willen meepikken, stoten ze wel vaker hun hoofd, hoogheid ! En dan staan ze achteraf toch met lege handen.

KURIELSON: (neemt het boek van de prins over) Dank je, prins Goven.

PRINS: Hoe ken je mij ? Wij hebben elkaar toch niet eerder ontmoet, wel ?

KURIELSON: Nee, maar de nar noemde je "hoogheid". En hier zijn we in Illitra. In de buurlanden is er heel weinig over dit land bekend. Ik weet eigenlijk alleen dat Prins Goven hier regeert.

NAR: Vriendelijke oude kerel ! Prins Goven regeert ! Haha ! Die is goed ! Prins Goven regeert !

(LICHT aan: bij de stoel gloeit het blauwe licht zachtjes op. Eén na één komen de drie raadsheren bij de stoel staan. Dan LICHT weer uit)

PRINS; (geeft de nar een trap) Hou je bek. Stuk ongeluk !

NAR: Prins, je hoeft me niet te trappen ! Je mocht inderdaad al weten dat elke nar het recht heeft om te zeggen wat hem in de mond komt. Zelfs al is dat de waarheid en ook al kwetst die.

KURIELSON: (wat opzij, verward) Hier gebeuren vreemde dingen.

NAR: (maakt een buiging voor Kuriëlson) Goed gezien, blindeman. Goed gezien. Je hebt betere ogen dat de meeste lui die hier wonen. (af met een sprong)

PRINS: Vergeef het hem, oude man. Hij is een nar. En...maar je hebt nog altijd niet geantwoord op mijn vragen.

KURIELSON: Het is daarlangs gevluucht, prins. Ik hoorde het janken van pijn.

PRINS: Wat bedoel je ?

KURIELSON: Je vroeg me eerst: "Waar is het ?" Ik veronderstel dat je op jacht was en dat je je prooi niet meteen gedood hebt. Op je tweede vraag heb ik geantwoord. Mijn naam is Kuriëlson. Ik ben een verteller. Vroeger schreef ik verhalen over wat ik zag of zat uren te lezen in boeken als dit. (Steekt boek omhoog) Nu het licht in mijn ogen gedoofd is, vind ik ze alleen nog hier. (Tikt op zijn hart) En kan ze alleen nog hiermee (raakt zijn mond aan) doorgeven.

PRINS: (schudt zijn hoofd) Ik begrijp gewoon niets van wat je zegt. Verhalen ? Schrijven ? Lezen ? Boeken ? Wat betekenen die woorden ? Ze bestaan niet in de taal van Illitra.

KURIELSON: (houdt zijn hoofd schuin) Je houdt me voor de gek, prins!

PRINS: Geen sprake van ! Ik ken die woorden gewoon niet ! Wil je me eens uitleggen wat...

(LICHT op de troonzaal aan. Hertog van Acorazon wenkt. Een bediende komt op, luistert en gaat dan naar de prins toe)

KURIELSON: Prins, ik smeeek je, drijf niet de spot met me, alleen omdat ik geen ogen heb.

PRINS: (ongeduldig) Dat doe ik helemaal niet. (brengt de blinde naar de bank bij de poort)

DIENAAR: Hoogheid, de raadslieden van Uwe Hoogheid, wachten voor de dagelijkse les !

PRINS: Laat ze wachten !

DIENAAR: Hoogheid, U weet dat dit onmogelijk is !

PRINS: (maakt ongeduldig gebaar) Ach ! Goed. Blijf hier, oude man. Wacht op me. Ik wil alles van je horen. (draait zich om en volgt de dienaar)

KURIELSON: (blijft luisterend zitten terwijl de prins naar de troonzaal gaat. Dan komt de nar opnieuw tevoorschijn) Wie is daar ?

NAR: Ik, Tonto, de nar. Blijf maar rustig zitten. Ik heb jou wat te vertellen. En je doet er goed aan met al je oren te luisteren. (neemt zelf ook plaats)

(Licht dooft op de poort, aan op de troonzaal)

PRINS: (gaat zitten) Goedemorgen, heren.

HET DRIETAL: (buigt en in koor) Goedemorgen, hoogheid.

NONSABER: Met uw welnemen, prins Goven, wilde ik graag de les beginnen. (kucht) Moet een prins zelf nadenken ?

PRINS: (dreunt op) Een prins moet niet zelf nadenken. Hij neemt beslissingen op advies van zijn raadgevers.

NONSABER: (knikt) Goed zo, hoogheid. Van wie ontvangen de raadgevers hun wijsheid ?

PRINS: De raadgevers ontvangen de onbeperkte wijsheid van de Opperste Heer zelf die hen daartoe uitverkoren heeft. (zucht) Mijheer de Nonsaber, ik heb die zinnen al zó vaak gezegd. Ik kan ze wel dromen !

ACORAZON: Inderdaad, Nonsaber, je komt telkens weer met hetzelfde aandraven. (draait zich om en wenkt de bediende) In plaats van zijn tijd te verbeuzelen met die praatjes van je... (de bediende brengt twee stokken aan. De hertog rukt die brutaal uit de handen van de

man)...kan hij beter zijn spieren oefenen. Pak vast, Goven ! (De prins krijgt een stok in de hand gedrukt. De andere twee raadsheeren schuiven schrikkerig opzij)

PRINS: Hertog van Acorazon ! Dit is een stok ! Een boerenwapen ! Wat moet ik daarmee ?

ACORAZON: Vechten, voor de drommel ! Je neemt het bij de twee uiteinden vast. Zo ! Klaar ? Hou de stok boven je hoofd. In orde ? Weer nu de slag af ! (hij zwaait zijn stok en treft Goven hard in zijn maag. De prins valt)

PRINS: Au ! (kronkelt) Waarom doe je me die stok boven mijn hoofd houden ?

ACORAZON: Een boerenwapen, hé ? (port de prins aan met zijn voet) Opstaan, uilskuiken ! Heb je nou je les geleerd ?

PRINS: (krabbelt kermend overeind) Les ? Welke les ?

ACORAZON: Vertrouw nooit iemand als het om vechten gaat. Het beste middel om niet geraakt te worden, is zelf te raken. Raap je stok op ! (de prins bukt zich, maar Acorazon trapt hem onderuit) Sukkel, je laat je alweer beduvelen. Volg nooit de raad van een tegenstander op !

PRINS: (springt razend op, zwaait zijn stok. Acorazon weert af en gaat dan zelf tot de aanval over. Goven vecht verbeterd) Ik krijg je wel ! (Ze vechten nog enige tijd. Dan komt plotseling Dinero y Basta tussenbeide)

DINERO: Zo is het wel geweest. We hebben nog meer te doen.

PRINS: (laat zijn stok zinken en krijgt meteen een klap van Acorazon) Au ! Hij had gezegd dat we ophielden !

ACORAZON: (grijnzend) Laatste les voor vandaag: "Wees de eerste om te slaan, de laatste om ermee op te houden". Een gevecht duurt verder tot jij de wapens neerlegt, alle witte vlaggen, onderhandelaars ten spijt ! Of wil je voor een schrikachtige zwakkeling doorgaan ?

PRINS: Nu, hertog, ik zal je lessen onthouden !

DINERO: Prins, we bekijken vandaag het vraagstuk van de ongelijkheid van de mens. Het land is een piramide. Onderaan staan zij die de lasten moeten dragen. Bovenaan zij die heersen. Herhaal.

PRINS: (stampst opeens boos op de grond) Goed, ik sta bovenaan. En nou heb ik het wel gehad. Hoepel op !

NONSABER: Goed, hoogheid. Uwe hoogheid lijkt me vandaag bijzonder gespannen. Het lijkt wel of iets u drukt, of iets u bezig houdt ?

PRINS: Nou, dat zou wel eens kunnen !

DINERO: Kan ik helpen ?

ACORAZON: Zullen we op jacht gaan ?

PRINS: Nee ! Maar wil iemand me eens vertellen wat "boek" betekent en "schrijven" en "lezen" ?

NONSABER: (de drie raadsheren kijken elkaar stomverbaasd aan) Hoogheid ! Die woorden bestaan niet in de taal van Illitra !

PRINS: In welke taal bestaan ze dan wel ?

NONSABER: Ze hebben een vreemde, vijandige klank. Maar ik kan ze echt niet thuisbrengen !

PRINS: Goed, heren. Ik vind het wel uit ! Tot morgen ! (hij rent weg)

NONSABER: Wat is er gebeurd ! Acorazon, is dat één van jouw streken ?

ACORAZON: Bij de heilige bliksem ! Dacht je dat ik gek ben ! Er moet dadelijk een onderzoek ingesteld worden !

DINERO: Goed, heren! Dat is duidelijke taal. Ik wens u veel succes. Mocht u mij echt nodig hebben, dan weet u waar u mij kunt vinden. (gaat haastig weg)

NONSABER: (kijkt hem na) Natuurlijk draait hij er zich tussenuit. Wat had je gedacht ?

ACORAZON: Ik ben soldaat. Ik denk niet, ik handel. En wee hem die het gewaagd heeft de verboden woorden uit te spreken.

(LICHT uit op de troonzaal. Blauw licht aan op de poort. De raads-heren gaan weg)

NAR: De man die het boek geschreven had, kreeg de schuld van de moord. Dat leidde tot een opstand. En prompt werden alle boeken verboden en opgeëist. Wie er durfde houden liep het gevaar om gefolterd of gedood te worden. Ik zou dus maar uitkijken als ik jou was !

KURIELSON: Vreselijk ! Een land zonder boeken !

NAR: Sst ! Zal ik je eens wat vertellen ? (kijkt rond) Er zijn heus nog boeken in Illitra. Ze zijn opgeborgen in de Toren der Alwijsheid. Die wordt dag en nacht bewaakt. Alleen de drie raadshe-
ren hebben er toegang.

KURIELSON: Maar waarom ? Wat is de bedoeling daarvan ? Ik...

NAR: Nou, dat is toch duidelijk ! Ze hebben wat te verbergen !

KURIELSON: Dat moet wel haast zo zijn.

NAR: Ik weet zelfs wàt het is ! Hihhi ! En précies dàt houdt me in leven.

KURIELSON: Je bent een vreemde kerel, nar !

NAR: Ik heb één gebrek ! Ik klets te veel. Maar omdat je toch dadelijk weer weggaat....

KURIELSON: (staat op) Ik begrijp je wenk, Tonto. Ik ga weg. Maar nou heb je me echt nieuwsgierig gemaakt.

NAR: O, ik weet ook niet alles. Er is bijvoorbeeld het raadsel van die stalen kist waarvan niemand weet wat erin zit. Omdat niemand ze open krijgt. Er zit een vreemd slot met een schijf op waarop (fluistert) LETTERS staan. En de laatste woorden van Koning Vjecho "Eens zal de kist praten. Iedereen zal de waarheid lezen !" maken het allemaal nog vreemder. LETTERS, zei hij.

KURIELSON: Wat een vreemd verhaal.

NAR: (verandert plotseling van toon) Prima weertje en ieder vogeltje zingt zoals (Blauw licht verandert in wit - Prins komt op) het gebekt is.

KURIELSON: (draait verbaasd zijn hoofd om naar de deur) Wat bedoel je daarmee ?

NAR: (wijst met duim achter zich) Snap je het ?

KURIELSON: Nee ! Ik snap het helemaal niet !

(De prins verschijnt, de nar barst in lachen uit)

NAR: Haha, die is goed ! Ik probeer een blinde met gebaren duidelijk te maken dat er iemand achter hem staat.

PRINS: Zo ? En waarom kon je het niet gewoon zeggen ?

NAR: Omdat degene die daar stond het niet mocht horen ! We waren samen aan het zweren, aan het samenzweren, zwamenseren, gut, aan het complotteren.

KURIELSON: Goedemiddag, prins Goven.

PRINS: (zenuwachtig) Vandaag lijkt niemand te willen antwoorden als ik wat vraag. Tonto ! Waarover waren jullie aan het praten ?

NAR: (krabt in zijn hoofd) Praten ? Deden we dat ? Ik herinner me helemaal niet...

PRINS: Tonto, stel je niet aan !

NAR: (steekt zijn hand in zijn kleren en haalt een handpop tevoorschijn. De pop draagt dezelfde kleren als Tonto) Zeg me eens, kleine Tontillo, stel ik me aan ? (de pop schudt nee) Prins, ik stel me

niet aan ! Tontillo zegt...

KURIELSON: Sst ! Hou op ! Er gebeurt wat ! Ik hoor iemand jammeren.

ACORAZON: (komt van links op. Hij sleept een geknevelde man achter zich aan) Voort, schurk ! Dat kost je leven !

(LICHT op de gevangenis...hij stapt naar de gevangenis, opent de deur en gooit de man naar binnen. Hij stapt dan woedend naar de troonzaal)

KURIELSON: Wie was hij ?

PRINS: O, één of andere misdadiger. De hertog heeft hem in de gevangenis geworpen. Oude man, vertel me wat "boek" is.

KURIELSON: (tast tot hij bij de prins gekomen is) Prins Goven, ik vraag u heel nederig de toestemming om dat niet te doen !

NAR: (kijkt naar zijn pop) Wat denk je, tontillo ? (met verminderde stem) Dat prins Goven boos zal worden, op de grond gaat stampen als een verwend jongetje, dat hij alles zal doen om zijn zin te krijgen !

PRINS: Tonto ! Hou op met je idiote geraas.

WAR: Hou op, Tontillo !

PRINS: (schouderophalend) Ach, stik jij ! Oude man, wil je me wel eens uitleggen wat die allemaal moet ? Je bezorgt me bobbels met al die geheimzinnigheid !

NAR: Prins, neem één ding van me aan, beter bobbels op je hele lijf dan je hoofd in een plas bloed voor je voeten.

QUERIDA: (van rechts op) Brr ! Wat een griezelige woorden, Goven. Wie is dat ? (wijst op de blinde)

PRINS: Goedemorgen, Querida. Dat is Kuriëlson, een vreemdeling.

NAR: Een gevaarlijke vreemdeling, jonge dame.

(Het meisje kijkt de blinde onderzoekend aan. Met gebaren vraagt zij Goven of hij blind is. De prins knikt)

KURIELSON: Je hebt gelijk, ik vertrek alweer, Tonto.

PRINS: Nee, ik verbied je om weg te gaan. Je moet me eerst vertellen wat een "boek" is en wat de woorden "lezen" en "schrijven" betekenen.

QUERIDA: Waarover heb je het, Goven ?

KURIELSON: (koppig) Nee, prins. Ik wil je niet in moeilijkheden brengen.

PRINS: Moeilijkheden ? Weet je wel tegen wie je praat ? Wie zou mij, prins Goven, in moeilijkheden brengen ?

NAR: Misschien kun jij het hem zeggen, Tontillo ? (houdt pop aan zijn oor) Wat zei je ?

(LICHT uit, blauw licht op de troonzaal. Drie raadsheren op)
De raadsheren ? (SPOT alleen op de nar) Kom nou !

ACORAZON: En toch is er altijd weer de één of andere die het aandurft. De strengste straffen hebben we uitgevaardigd. Dit (toont een boek) had hij verborgen onder in zijn klerenkist. Maar het lijkt wel of ik ze ruik.

NONSABER: Goed werk ! Laat de schuldige ter dood brengen, Acorazon. Zullen we hem dadelijk berechten ?

DINERO: En zijn goederen ? Die worden natuurlijk verbeurd verklaard.

ACORAZON: Ik doe het nodige. (gaat weg. Nonsaber op de troon. Dinero naast hem)

LICHT weg. Aan op de poort.

PRINS: Bedoel je echt dat de raadsheren moeilijkheden zouden maken omdat je me vertelt wat een "boek" is ? Wil je me doen geloven dat die arme kerel van daarnet in de gevangenis zit omdat hij dat weet?

KURIELSON: (zuchtend) Dat lijkt wel zo !

NAR: (met pop) Dat lijkt niet zo, dat is beslist zo ! "Boek" is één van de verboden woorden. Je bent wel zo onnozel als een pas geboren lam, maar over de "verboden woorden" heb je toch ooit wel eens gehoord ?

QUERIDA: (grijpt de arm van de prins) Goven, je moet die man wegsturen. Hij maakt me bang.

PRINS: (hoort haar niet. Denkt na) Verboden woorden ? Dus het woord "boek" bestaat wél ? Waarom hebben de raadsheren tegen me gelogen ?

NAR: (luistert naar zijn pop) Nee, maar ! Gelogen ! Heeft de prins dat zelf gezegd ? Nou overdrijf je, Tontillo !

PRINS: (draait zich woedend om) Bek houden, nar ! En jij vreemdeling, luister heel goed. Ik heb genoeg van die geheimzinnigheid. Je vertelt me alles of er vallen klappen.

QUERIDA: Goven, nee ! Laat die oude man gaan. Vergeet wat hij...

PRINS: Wil jij je er niet mee bemoeien, Querida ?

QUERIDA: Ik begrijp van dit alles even weinig als jij. Maar ik voel dat er allerlei vreselijke dingen zullen gebeuren.

PRINS: Je raaskalt ! Hoepel op. Je hebt met deze hele zaak niets te maken. Vreselijke dingen ? Laat me niet lachen ! Het lijkt wel als-

of jullie mijn raadsheren met alle zonden willen overladen. Wat hebben zij hiermee te maken ?

(LICHT uit. Aan op de gevangenis. Acorazon sleept de man, samen met de beul mee naar buiten. Zij gaan naar de troonzaal. Daar blauw licht aan)

NONSABER: (staat recht) Beken je dat je een boek verborgen hebt ?

GEVANGENE: Ja !

NONSABER: Wist je dat daarop de doodstraf staat omdat boeken het bestaan van deze staat in gevaar brengen ?

GEVANGENE: Het was een boek over bloemen en bijen en mensen die van elkaar hielden. Dat kan niet gevaarlijk zijn !

NONSABER: Zwijg ! Maak je zaak niet erger dan ze al is !

GEVANGENE: Erger ? Haha ! Ik word terechtgesteld. Welke straf kan erger zijn ?

ACORAZON: We kunnen je langzaam doodmartelen. Je ribben breken, je nagels uittrekken, de vingertoppen waarmee je de bladen van je boek omdraaide, afhakken.

DINERO: Hou op, Acorazon. Ik heb een hekel aan wreedheid. Deze zaak is duidelijk. Hij is schuldig.

NONSABER: Je hebt de wetten overtreden. Je zult sterven.

GEVANGENE: Geweld, dood, marteling ! Doe maar. Op de meest onverwachte ogenblikken, op de meest onvoorstelbare plaatsen zullen mensen opduiken die willen lezen, die de echte waarheid willen kennen. Die niet tevreden zijn met wat jullie voor waarheid verkondigen.

ACORAZON: Beul ! Doe je werk !

BEUL: (sleept de man weg. De drie raadsheren buigen het hoofd. Er klinkt een smartelijke kreet)

NONSABER: Heer, wees de ziel van deze arme verdwaalde genadig !

DINERO: Ik zorg ervoor dat zijn bezittingen verkocht worden en de opbrengst in de speciale schatkist terecht komt.

ACORAZON: Ik zal mijn spionnen de opdracht geven nog scherper uit te kijken. En ik verdriedubbel de grensposten.

(LICHT uit. Aan op poort)

QUERIDA: Je bent koppig, Goven.

NAR: Net wat ik ook zei, Querida. Hij zoekt moeilijkheden.

PRINS: Hoepel op allebei ! En dit is een bevel !

(de nar schudt zijn hoofd en neemt Querida mee. Af)

KURIELSON: Prins Goven, ik zal je niets vertellen. Ik ga meteen terug in de richting waaruit ik kwam.

PRINS: Ik laat je opsluiten !

KURIELSON: Goed, prins Goven. Maar wat helpt je dat vooruit ?

(De oude man staat op en gaat tastend met zijn stok links af. De prins ploft neer op de bank.)

- D O E K -

1880

TWEEDE BEDRIJF

(De prins zit nog altijd aan de poort. Nadenkend)

PRINS: Ik kan wel denken tot mijn hoofd gaat tolleren, maar ik snap het niet. Verboden woorden ! Natuurlijk heb ik daarover gehoord, maar ik heb altijd gedacht dat ze in verhalen over vroeger thuis hoorden. En ze kennen ? Nee maar, wie zou ze me geleerd hebben ?

STEM VAN NONSABER: (zo mogelijk met echo-effect) Een prins hoeft niet zelf na te denken ! Hij neemt zijn beslissingen op advies van zijn raadgevers ! Een prins hoeft niet zelf na te denken...

PRINS: (slaat zijn handen aan zijn hoofd) Ik kan er niet uit ! Wat is er aan de hand ? Welk spel wordt hier gespeeld ? Het lijkt wel of ik in een kamer rondhol met alleen spiegels op de muren. Waar ik ook kijk, ik zie alleen mezelf. Verder niets. En tot vandaag was ik er nog tevreden mee ook !

NAR: (komt nogal schuchter op) Prins Goven !

PRINS: Hoepel op, stommeling, laat me met rust !

NAR: (gaat zitten) Dank je hoogheid !

PRINS: Wat bedoel je nou weer ?

NAR: Voor de uitnodiging, prins. (haalt pop tevoorschijn) Heb jij ook niet gehoord dat de prins ons uitnodigde om te gaan zitten en wat te praten, Tontillo ? Ja, natuurlijk ! Zie je wel, prins, Tontillo heeft het ook gehoord.

PRINS: (dringend) Ik had je gezegd om op te hoepelen.

NAR: (springt overeind) Prins, nou moet je eens goed naar me luisteren.

PRINS: Nar ! Wat een toon !

NAR: Naar de duivel met die toon, prins Goven. Als je aan het leven houdt, als je nog langer prins wilt blijven, hou dan op met piekeren over wat die oude man gezegd heeft.

PRINS: Begin je nou alweer ?

NAR: Wel, bij de heilige donder, zie je dan niet dat ik meen wat ik zeg ? Ik was de nar van je vader en heb met je gespeeld toen je een hummel met kromme beentjes waart. Ik weet wat ik weet. Jouw vader vertrouwde me ! Hij wist, hij voelde wat er zou gebeuren. Hij heeft me zelfs gevraagd over je te waken ! Dat heb ik gedaan. Jij bestaat nog en iedereen noemt je prins. Je hebt een zorgeloos leven-tje gehad tot nu toe en al je wensen worden vervuld. Hou je daarmee tevreden !

PRINS: Je maakt me aan het lachen. (bootst na) "Ik weet wat ik weet". Je kan wel meer verzinnen.

NAR: Weet je waaraan je me doet denken, prins ?

PRINS: Nee !

NAR: (moet de hele scène heel beeldrijk meespelen) Aan dat mereljong dat we samen gevangen hebben, jaren geleden ! Het was opeens niet meer tevreden in zijn nest en was dan ook weggefladderd. Het zat te piepen met die grote bek die alle jongen hebben. Ver open ! De kat van de tuinman stoeide er om heen. Jij hebt ze weggejaagd. Het jong huppelde zelfs niet weg als je het wilde pakken. Toen hebben we het in een kooi gezet en geprobeerd om het te voederen. Het gaapte en we voederden maar en we waren blij, overtuigd dat we het zouden redden. Maar de volgende morgen lag het dood.

PRINS: Wat bedoel je met dat verhaal ?

NAR: Blijf waar je bent, prins. Stel je tevreden met wat je hebt of je loopt gevaar om alles kwijt te spelen, ook al lijkt het er eventjes op dat je alles kunt opslokken.

PRINS: Ik snap nog altijd niet...

NAR: O, ~~ver~~duid ! Prins Goven, ik zal een kat een ~~dat~~ noemen. In dit land ben jij niets, tenzij een vriendelijke jongen die op de nationale feestdag kushandjes mag gooien naar het volk.

PRINS: Je beledigt me.

NAR: Des te erger ! Die raadsheren van je zwaaien hier de plak ! En zij weten verdomd goed waarom niemand hier het woord boek of lezen of schrijven zelfs maar mag uitspreken. Probeer het en je bent een vogel voor de kat. Want die heren hebben alle touwtjes in handen.

PRINS: Je bent afgunstig op ze, nar !

NAR: Doe niet zo idioot. Ik blijf in leven, ben nog altijd hofnar en heb een dak boven mijn hoofd. Daarmee ben ik al best tevreden !

PRINS: Je zegt de raadsheren, meer dan op hun beurt de waarheid. Als ze nou echt zo machtig zijn als jij beweert, waarom laten ze jou dan begaan ?

NAR: Omdat ik iets weet waar zij bang voor zijn, prins Goven. Ze hebben echt wel geprobeerd om me te doen praten, Meer dan vaak ! En ze zullen het nog proberen, maar zolang ik zwijg, staan zij machteloos.

PRINS: En dat heeft allemaal iets met de woorden "boek", "schrij-